

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 160 L, Félévre 80 L,
Negyedévre 40 L.
Egyes szám ára 7 Leu.

Felolós szerkesztő és kiadó:
GYERKES MIHÁLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Str. Mihailu Viteaz (Király-u.) 3.
Megl jelenik két hetenként.
Hirdetések díja soronként 6 Leu.

Jóváhagyott alapszabályaink.

Udvarhely vármegye területén állami iskoláknál működő tanítók; az áll. polgári leányiskolánál; a székelykereszturi áll. fiutánítóképzőnél alkalmazott tanárok és többen a róm. kath., ref. felekezeti tanítók közül, tanítótársadalmi egyesületi szervezetbe tömörülve, a múlt évben megalakították az *Erdélyi Általános Tanító-Egyesület Udvarhelymegyei Tagozatát*; a főegyesület pedig, alapszabályaink módosításával, lehetővé tette: egyes, külön érdekű dolgokban, a *magyar alosztályként* való működést.

A meghozott elvi jelentőségű közgyűlési határozatok alapján, egyesületi érdekeink istápolása végett, megszerkesztettük alapszabályainkat; azokat az ez évi május hó 24-én tartott tagozati közgyűlésünk végérvényűen megállapította; jóváhagyás végett az Általános Egyesületnek bemutatta. A főegyesület, az augusztus hó 5-6-án Aradon tartott kongresszusa tárgyaló ülésén ezen előterjesztett alapszabályokat tudomásul vette s utasította választmányát, hogy részletekben átvizsgálva, lássa el azokat jóváhagyási záradékkal.

Mindezen főben járó dolgok megtörténvén, alapszabályainkat a főegyesület 52—1923 sz. a. jóváhagyta és tagozatunk vezetőségének a további működés főbiztositékául megküldötte. Így most az Udvarhely vármegyei tanítók megindíthatják alapszabályszerű működésüket; más vármegyei magyar nyelvű iskolai tanítók pedig mintául felhasználhatják megindítandó egyesületi szervezkedésükhöz ezen alapszabályokat.

Nehéz kezdeményezés; uttörő munkálat volt ezen bekapcsolódás és alapszabálykészítés, mindazonáltal a maga idejében véghez-

vive, úgy véljük: talán értékesebb dolgot teljesítettünk, mintha hagyjuk szervezkedésünket idejét muló napokra; mi pedig a tétlen szemlélődés és napi eseményeken való elmerülés álláspontjára helyezkedve, dolgaink előbbre nem haladásáért, sorsunk esetleges rosszabbra fordulásáért, viszonylataink egyes hátrányaiért másokat okolunk, a hibát másokban keressük.

Dolgozni és ez által megélhetésünket minden eshetőség között biztosítani; munkateljesítményeinkkel népünk kulturális és gazdasági érdekeit napról-napra feljebb emelni: az állandóan hangoztatott és követett programszerű elvünk. Ennek eszköze; a siker biztosító: a szervezettség, a tanító-egyesületbe való tömörülés, illetőleg országunk vezérlő nemzetének tanító flai által alkotott területben elhelyezkedésünk biztosítása s ennek alapján az együttes, céltudatos munka felvétele, amely áldásthozó a mi összességünkre és a nagy közre egyaránt.

Bevégeztük ezen alapvető munkálatokat; a teendők utirányát kijelölő alapszabályainkat átadjuk a csatolt területeken magyar nyelvű iskoláknál működő tanítótársainknak és kérjük mindannyit: vegyék napirendre az egyesületi szervezkedést; találjanak módot a főegyesület tagjaivá lenni és ezáltal magyar alosztályunk létszámát tovább emelni.

A tanítóikar előtt álló nehéz iskolai és sok más irányu kulturális feladatot anyagi hozzájárulással s közügyi tevékenységgel, az együtteség mindenható erejével kell előbbre vigyük; a segítő eszköz kezünkben van, azt soha ki ne ejtsük, de állandóan tökéletesítsük, mindennap nagyobb értékűvé fejlesszük.

Jóváhagyott alapszabályainkat az alábbiakban közöljük:

**Az „Erdélyi, Bánsági és a Magyar részeken lakó
Tanítók Általános Egyesülete Udvarhelyvármegyei
Tagozata (Udvarhelymegyei Tanítóegylet)“**

Alapszabályai.

1. §. *Szervezeti intézkedés.* Az Odorheiu—Udvarhelyvármegye területén bármilyen jellegű és tannyelvű elemi népiskolánál működő, vagy működött tanítók, továbbá más népznevelési intézeteknél alkalmazott tanszemélyzet tagjai és a tanfelügyelet kinevezett tisztviselői: *tanúgytársadalmi egyesületbe* tömörülnek s az Erdélyi Általános Tanítóegyesület megyei tagozataképen alkotják az Odorheiu—Udvarhelyvármegyei Tanítóegyletet. Ezen szervezet működhetése érdekében, a következő alapszabályokat lépteti életbe.

2. §. *Az egyesület címe.* Az egyesület címe: »Erdélyi, Bánsági és a Magyar részeken lakó Tanítók Általános Egyesülete Odorheiu—Udvarhelyvármegyei Tagozata (Udvarhelyvármegyei Tanítóegylet)«. — Rövidített címe, amely a pecséten köriratképen és az alapszabályok további szakaszaiban is használtatik: „*Erdélyi Általános Tanítóegyesület Udvarhelyvármegyei Tagozata*“.

3. §. *A tanítóegyesület székhelye.* Ezen vármegyei tanítóegyesület székhelye: Odorheiu—Székelyudvarhely.

4. §. *Az egyesület célja.* Az Általános Tanítóegyesület Udvarhelyvármegyei Tagozata célja:

a) Az Erdélyi Általános Tanítóegyesület alapszabályaiban felsorolt céloknak és teendőknek érvényre emelése;

b) A tanítás és nevelés körébe tartozó ismereteknek gyarapítása; a nevelés elveinek és a tanítás módszerének megvitatása, tisztázása és gyakorlati alkalmazása;

c) Az iskola belső életének fejlesztésére tartozó, a rendtartásra és fegyelemre vonatkozó tanulságos értekezések tartása;

d) Egy könyvtár és népiskolai tanszermuzeum létesítése és fenntartása;

e) Az Odorheiu—Udvarhelyvármegyei Tanítók-Otthona létesítése;

f) Az egyesület tagjainak támadások, üldöztetések esetén védelmezése;

g) A segélyezésre szorult egyesületi tagok, vagy azok özvegyei és árvái támogatása;

h) Az egyesületi tagok érdekeit szolgáló intézmények kezdeményezése, szervezése, vagy szerveztetése.

5. §. *Az egyesület tagjai.* a) *Rendes tagok:* az Odorheiu—Udvarhelyvármegye területén állami és községi jellegű elemi népiskoláknál működő tanítók, tanítónők, óvónők, továbbá az önként jelentkező felekezeti tanítók, tanítóképzői, közép- és szakiskolai tanárok, szakiskoláknál alkalmazott művezetők; a tanfelügyelet kinevezett tisztviselőikara és más, a népiskolai tanfelügyelet hatásköre alá tartozó intézmények tisztviselői jelleggel kinevezett alkalmazottai.

b) *Pártoló tag* lehet a társadalomból önként je-

lentkező, feddhetetlen jellemű tanúgybarát, aki a rendes tagsági díj megfizetésére kötelezi magát.

c) *Alapító tagok* lehetnek azon feddhetetlen életű egyének, kik az egyesület részére, az azon évi tagsági díj összegének legalább husszorosát az egyesület pénztárába készpénzben befizetik.

d) *Tiszteletbeli tagok* azok, kiket a választmány javaslata alapján, az egyesületi közgyűlés: a népznevelés terén, vagy az egyesületi életben kiváló érdemeket szerzett egyének sorából, ilyenekké megválaszt.

6. §. *Tagsági díjak.* Az egyesület fenntartási költségeit, mint tagsági díjat, az évenkénti költségvetés rendén, a közgyűlés állapítja meg. Ezen fenntartási díjból nyernek fedezetet az alapszabályok és közgyűlési határozatok által előirt összes egyleti kiadások.

Minden tagságdíj, az évről évre bármelyik szakában lépnek is be a tagok az egyesület kötelékébe, egész polgári évre számítottak. Ha azonban hasonló társegyesületnél az illető már befizette volna évi tagsági díjat s ezt igazolja, az esetben az új tag, csak az esetleges különbözetet fizeti meg azon évre.

A tagsági díj hátrálékok közigazgatási uton is felhajthatók. Minden évi tagsági díj június hó 30-ig az egyesület pénztárába befizetendő, azon túl hátrálékot képez.

7. §. *Összekapcsolódás.* Az Udvarhelymegyei Tanítóegylet, az udvarhelymegyei állami és más jellegű elemi népiskolai tanítók által Odorheiu—Székelyudvarhelyt 1922. évi május hó 2-án tartott alakuló közgyűlési határozata alapján: a román tanítók első kongresszusa által Nagyszebenben 1919. évi február hó 24—26. napjain megalakított Erdélyi, Bánsági és a Magyar Részeken lakó Tanítók Általános Egyesületének tagja s így, mint annak Udvarhelyvármegyei Tagozata, *Udvarhelymegyei Tanítóegylet* rövidített cím alatt működik. Az általános egyesületben kiküldöttei által képviselteti magát.

8. §. *Az egylet működése.* Az előbbi szakaszban megjelölt szervezeti összekapcsolódás alapján, az Udvarhelymegyei Tanítóegylet működési irányát és körét mindenben az Erdélyi Általános Tanítóegyesület alapszabályai és közgyűlési határozatai szabják meg s így ezek rendelkezései végrehajtandók és foganatosítandók.

Fennáll azonban a Tanítóegylet számára a jog, hogy saját külön ügyeiben, amennyiben azok a fenti szabályokkal nem ellenkeznek, minden esetben önállóan is intézkedhessék.

9. §. *Az egylet szervei.* Az Udvarhelymegyei Tanítóegylet ügyeinek intézése, illetőleg működésének véghezvitelére végett négyféle szervezetet állapít meg:

a) a közgyűlés,

b) a választmány,

c) az elnökség és

d) a nevelés-, oktatásügyi tanítói körök.

10. §. *A közgyűlés.* A tanítóegylet közgyűlését alkotják a tagok együttesen.

Az egylet évenként egyszer rendes közgyűlést tart, amelynek helyét és idejét a választmány jelöli ki és tárgysorozatot ő állapítja meg.

Husz rendes tagnak megokolt és a választmány által helyesnek talált írásbeli kívánságára, vagy a választmány kezdeményezésére, rendkívüli közgyűlés is tartható.

11. §. *A közgyűlésen való megjelenés.* Az egyesületi közgyűlésen való megjelenés és a határozathozatalokban való részvétel mindenik tagra nézve kötelező. Az esetleges elmaradás számon kéretik és a tagsági díjnak megfelelő összegű pénzbüntetéssel toroltatik meg; a meghozott határozatok az egyesület minden tagjára egyformán kötelező erejűek.

12. §. *A közgyűlés összehívása és teendői.* A közgyűlést mindig az elnökség két tagja: elnök, titkár hívják össze, még pedig olyan előző időben, hogy a meghívót a tagok, a gyűlés tartása előtt legalább nyolc nappal kézhez vehessék.

Határozatot hoz:

a) Az összes napirendre tűzött tárgyak felett.
b) Felülvizsgálja a pénztári számadásokat és a pénztárosnak, az eredményhez képest, a felmentést megadja.

c) Megállapítja az évi költségvetést és ennek kereteihez képest az egyesület fenntartási költségeit, azaz a tagsági díjak mértékét és felhatalmazást ad az elnökségnek, ennek keretein belül való további gazdálkodásra.

d) Megválasztja 3 évre az alapszabályokban előírt tisztviselőket; az általános egyesülethez kiküldött főtanácsi tagokat és a választmány tagjait.

e) Megállapítja a tanítói körök beosztását.

f) A tanítóegylet és szervei részére, a jóváhagyott alapszabályok alapján, működési és tanácskozási szabályzatot készít.

g) Felülvizsgálja és dönt az egyesület szervei által tett előterjesztésekben és a tagok esetleges felelősségi ügyeiben.

h) Az egylet és az egyleti tagok számára sajtóorgánumról gondoskodik.

13. §. *A tanácskozás és ügykezelés nyelve, módjai.* A tanítóegylet összes szervei üléseiken azon a nyelven tanácskoznak, amelyiken a tagok többség része az iskolában tanít.

Joga van azonban a kisebbségi rész minden tagjának a tárgyalások határozatainak kimondása előtt azok anyagáról az elnöktől tájékoztatást kérni és esetleges hozzászólását vagy javaslatát az általa legjobban beszélt nyelven megtenni. Mindezen érintkezések simán való érvényesítésére, az elnök köteles tolmácsot kirendelni; vagyis gondoskodni arról, hogy az összes tagok nemcsak megértsék a közgyűlés anyagát, de azok vitájában és a határozathozatalokban, nyelvi tekintetben való fennakadás nélkül, részt is vehessenek.

Ugyancsak ezen elv kell érvényesülnön az összes választásoknál is, amelynél vezérlő szempont: mindig a kijelölt pozícióra való egyéni arravalóság és sohasem a nyelvi vagy vallási tekintetben való hovatartozandóság.

Az egylet ügykezelési nyelve az összes szervekben: a tanácskozási nyelv, ha azonban ez nem az állam hivatalos nyelve, a közgyűlési jegyzőkönyv és

mindennemű felsőbb hatósághoz szóló beadvány román nyelvre fordított, illetőleg eredetiben átszövegezett alakban szintén megszerkesztendők és így küldendők be az Általános Tanítóegyesület Főtanácsához Cluj; esetleg a vármegyei tanfelügyelőhöz és más hivatali hatóságokhoz.

Az egylet minden szervének jegyzőkönyvét, az elnök utmutatása alapján, a kiküldött, illetőleg alapszabályszerűleg arra választott jegyzőkönyvvezető írja meg és az elnök aláírása után, a gyűlés megnyitása-kor kijelölt két tag hitelesíti.

Minden jegyzőkönyv nyolc napon belül az azon gyűlés elnökének kezébe beadandó, esetleges további halasztást, indokolt esetben, csak az elnök adhat, aki felelősséggel tartozik minden ebből származható hátrányért. Viszont ő köteles gondoskodni a szükségszerűnti kisegítő munkaerőkről és fordítókról.

14. §. *A közgyűlési határozatok érvényessége és a szavazás módja.* A szakályszerűen összehívott közgyűlés a jelenlevő tagok számára való tekintet nélkül érvényes határozatokat hoz, amelyek mindenik tagra nézve egyformán kötelezők. Mindennemű határozatok, a négy csoportba sorozott, jelenlevő tagok általános szótöbbségével hozatnak.

A szavazás nyilvános, mely felállással, vagy husz rendes tagnak az elnökhöz beadott írásbeli kérelme alapján, névszerinti titkos szavazással történik.

A tisztviselők és kiküldöttek választása mindenkör névszerinti titkos szavazással és általános szótöbbséggel ejtetik meg.

15. §. *A választmány szervezete és teendői.* A választmányt alkotják az egylet tisztviselői és minden közigazgatási járásnak megfelelően 2—2, azaz nyolc választott tag, kik az illető járásokból, illetőleg a központhoz könnyebben közlekedhető tagok sorából választandók; és végül a főtanácsi kiküldöttek.

A választmány teendői:

a) A szükség szerint, de évenként legalább két rendes ülést tart. Ezeket elintézi és végrehajtja az évi közgyűlés határozatait és előkészíti a jövő közgyűlés teendőit.

b) Munkaprogrammot dolgoz ki a nevelés-, oktatási tanítóikörök számára és azok működését számon kéri.

c) Felügyel az egylet pénztárára és annak állagáról minden ülésén jelentést tétet; időközben is, de minden esetben a közgyűlést előkészítő ülésén pénztárvizsgálatot tart; az egylet tagjai sorából pedig számadásokat vizsgáló bizottságot küld ki.

d) Tárgyalja és ideiglenes határozatot hoz az esetleges felelősségek, kérelmek és más megkeresések tárgyában. Határozatai a közgyűlés végleges döntéséig is érvényes jellegűek.

e) Az egyleti közgyűlésre a szükséges előkészületeket megteszi.

f) A közgyűlés elé az egylet és szervei állapotáról, működéséről jelentéseket készítet és azokat az érdekelt tisztviselőkkel előterjeszteti.

g) A szabályszerűen összehívott választmány, a

megjelent tagok számára való tekintet nélkül, határoz a napirendre tűzött, vagy indítványok alakjában előterjesztett tárgyak felett.

h) A határozatok a jelenlevők általános szótöbbségével hozatnak.

18. §. Az egyesület tisztviselői és azok teendői:

- a) Elnök.
- b) Két alelnök.
- c) Három titkár.
- d) Pénztáros.
- e) Könyvtáros.
- f) Sajtóügyi tudósító.

a) Az *elnök* képviseli az egyesületet úgy hatóságokkal, mint egyesekkel szemben. Átvéti az egyesület címére érkező megkereséseket és azokban a tárgy természetét szerint, hatásköre alapján intézkedik;

összehívja a titkárral az egyesület közgyűlését és a választmányi üléseket;

vezeti az ülések tanácskozásait és végrehajtja azok határozatait;

a költségvetés keretein belül utalványozza a pénztári kiadásokat;

felelősségre vonhatása teljes tudatában, gondoskodik az egyesület minden irányú intenzív működéséről, zavartalan fejlődéséről és az egyesületi tagok közügyekbeni érdekeinek előbbreviteléről;

szerkeszteti és aláírja az egyesület összes írásbeli kiadványait.

b) Az *alelnökök* választási sorrend szerint szükség esetén az elnököt mindenben helyettesítik.

Az egyik alelnököt a közgyűlés ügyvezetőként választja, aki az egyesület minden ügyét nyilvántartja, vezeti az elnök utmutatásai szerint annak írásbeli munkálatait; és szükség esetén önállóan is elnöki munkát végez.

c) A *titkárok* az elnök kijelölése szerint vezetik az egyesület közgyűléseinek választmányi-, elnökségi üléseinek jegyzőkönyveit és végzik ezen jegyzőkönyvekkel kapcsolatos további munkálatokat.

Az *elnök* kijelölése szerint az elnökségi vagy választmányi üléseken jelentést terjesztenek elő a tanítói körökben teljesített munkálkodásokról.

A közgyűlésen kimerítő jelentéssel számolnak be az egyesületnek az elmúlt évben teljesített minden irányú működéséről. Egyik titkár aláírja az elnökkel együtt az egyesület kiadványait és meghívóit.

d) A *pénztáros* vagyoni felelősség mellett kezeli, a közgyűlés rendelkezése szerint, az egyesület pénzügyi vagyonát és összes más értékeit.

Beszédi az egyesületi fenntartási, azaz tagsági díjakat; a tartozásokról és a befizetésekről személyenkénti számlalapot készít; a teljesített bevételekről és kiadásokról pedig pénztárkönyvet vezet. Mindkét naplót a polgári év végén lezárja és ennek alapján a közgyűlés elé számadást terjeszt elő.

A *pénztár* állagáról és a befizetések mikénti teljesítéséről a választmányi, esetleg az elnökségi üléseken is jelentést tesz.

Minden rendezés közgyűlés elé, a választmány ut-

ján, költségvetési tervezetet mutat be.

e) A *könyv- és tanszertáros* kezeli az egyesületnek a könyvtárba helyezendő iratait; a beszerzett vagy más úton nyert irodalmi műveket és tanszertári gyűjteményeket. Ezek állagáról az évi közgyűlésen jelentéssel számol be és ez alkalommal teszi meg esetleges további javaslatait is. Szükség esetén segédkönyvtáros választandó.

f) A *sajtóügyi tudósító* teendője, hogy az egyesületi működésnek, a tagokat és esetleg a nagyközöniséget is érdeklő mozzanatait, a sajtóban, első sorban az egyesület hivatalos közlönyében, saját felelőssége mellett, megfelelő hűséggel megörökítse. Ezen teendőkkel bármelyik más, működő tisztviselő is megbízható.

17. §. Az *elnökség*. Az egyesület tisztviselői együttesen alkotják az elnökséget.

Az elnökség feladata: az összes közgyűlési és választmányi határozatok végrehajtása; az egyesület adminisztrálása, minden irányban való kezdeményezés és irányítás. Szükség esetén üléseket is tart.

Az időközben megüresedett tisztviselői állásokat az elnökség ideiglenesen, tehát a következő közgyűlésig, betöltheti; előforduló szükség esetén helyettesítéseket is eszközöl.

Az elnökség tagjai az egyesület ügyeinek intézésében és a követendő irányzatokban egyetértésben működnek.

18. §. *Nevelés- Oktatásügyi Tanítókörök*. Az egyesület minden tagjának a közügyi munkásságba való bevonása; az egyesület határozatainak és az alapszabályok rendelkezéseinek könnyebb és eredményesebb végrehajtása végett, az évenkénti közgyűlés a tagokat, az egymáshoz közelebb eső faluk szerint öt-husz, vagy több tagot számláló »Nevelés-, Oktatásügyi Tanítói körökbe« osztja be.

Mindenik helyi tantestületnek, illetőleg az ezen tantestülethez lakóhely, vagy más érdekeltség szerint tartozó tagnak, joga van beosztását azon tanítókörbe kérni, amely rájuk nézve a legelőnyösebb. A közgyűlés minden egyes esetben a kérelmezők — nem személyi okokból származó — kívánságait figyelembe veszi és a lehetőség szerint teljesíti.

19. §. *A tanítókörök alakulása*. A tanítókörnek szolgálati időre nézve legidősebb tagja, a közgyűlés után legtovább 14 napon belül, a tanítókörbe beosztott tantestületek és ide tartozó esetleges más tagjait, alakuló ülésre hívja össze. Ezen ülést, mint korelnök, a kijelölt korjegyző segédkezése mellett, vezeti és elnök s jegyző választással az alakulást befejezve, helyüket átadják az új tisztikarnak.

A tanítókörök minden évben, a közgyűlés után újra alakulnak; amennyiben közgyűlés esetleg nem tartatnék, úgy mindig szeptember hó végéig megtörténik a következő közgyűlésig szóló újraalakulás.

Minden ülésről kimerítő felsorolással jegyzőkönyv vétetik fel, amely elnök, jegyző és két hitelesítő által aláírva egy példányban, nyolc nap alatt a központi elnökséghez beterjesztik.

20. §. *A tanítókörök működése*. A tanítókörök

minden két hónapban, az első ülés alkalmával megállapított nap délutánján, vagy ha esetleg a szükség úgy kíváná a délelőtti órában, rendes körülményt tartanak. Ezekon kívül, ha kívánatos, tarthatnak rendkívüli üléseket is.

A körök üléseit az elnök írásos meghívóval hívja egybe.

Amennyiben a kör tagjai úgy határoznak, ezen körülményeken letárgyalhatják a hivatalos tantestületi ülések anyagát is, mely esetben a jegyzőkönyv egy példány, a tanfelügyelői hivatal részére is megküldetik.

Ezen körülményeken tárgyalás alá veszik a körhöz érkezett megkereséseket; véghez viszik a gyűlés első tárgyaképen megtartott gyakorlati tanítás bírálatát. Megvitatják a központi választmány által kitűzött kérdések előadó útján tett javaslatait. Meghallgatják az egyes iskolákról és azok körülményeiről tett hivatalos jelentéseket, s megteszik a szükséges intézkedéseket; letárgyalják az indítványokat.

Ugy a gyakorlati tanítások tartására, mint a központi tételek kidolgozására, első sorban az önkéntes ajánkozások veendőik igénybe, amennyiben ilyenek nem lennének, a tagok abc szerinti névsorából az elnök jelöli ki a következő ülésen szereplő tagokat, kihagyva a már előbb működött egyéneket.

Az elnök kijelölését köteles minden tag elfogadni és a reá várakozó munkát egész felkészültségével elvégezni. Megtagadás esetén a tényállás jegyzőkönyvre vétetik és a további eljárás megtételére a választmány felhívatik. A tanítói körök jogosultak a központi igazgató választmány kijelölt tetelei feldolgozásán kívül bármely más pedagógiai, didaktikai avagy közéleti tétellel is foglalkozni, első sorban azonban a választmány rendelkezései az irányadók.

Beszédi az elnök ezen üléseken a tagoktól az összes tagsági és más díjakat, amelyek az egyesület tagjaira kirovattak és azokat könyvelési jegyzék mellett, haladéktalanul beszolgáltatja az illetékes pénztárhoz. A felmerülő kisebb költségeit az egyes pénzcsoportokból levonja, azok ellenértékül elszámolás végett nyugtát csatol; egy-egy címen azonban 20 leunál nagyobb tételt csak az elnökségtől nyert előzetes engedély alapján számolhat el.

21. §. *Alapszabályok módosítása és az egyesület felosztása.* Jelen alapszabály legalább 20 rendes tagnak az elnökhöz beadott írásbeli indítványa, vagy a választmány kezdeményezése folytán a rendes, vagy az ezen célra összehívott rendkívüli közgyűlés által módosítható. Ez esetben a kormányhatósági jóváhagyás alá való felterjesztés előtt, az összekapcsolásban levő Erdélyi Általános Tanítóegyesület Főtanácsának hozzájárulása is kikérendő.

Feloszlásra való előkészítő indítványtétel módja ugyanez; s a közgyűlés elé terjesztett javaslat felett, a gyűlés általános szótöbbséggel dönt.

Feloszlás esetén az egyesület vagyona felett a felosztást kimondó közgyűlés dönt, mely valamely közművelődési célra fordítatik, esetleg egy következő hasonló egyesület javára tőkésítetik.

22. §. *Záradék.* Az esetben, ha az Udvarhely-megyei Tanítóegyesület a jelen alapszabályokban meghatározott célt és hatáskörét, ugyszintén a kijelölt eljárásokat be nem tartja, vagy, amennyiben működésével az állam biztonságát csorbítaná; esetleg az egyesületi tagok bármilyen érdekét veszélyeztetné: a királyi kormány az egyesület működését haladéktalanul felfüggesztheti és a felfüggesztés után megejtendő vizsgálat eredményéhez képest végleg fel is oszthatja, vagy esetleg az alapszabályok szigorú megtartására kötelezheti.

Kelt az Udvarhelymegyei Tanítóegyesületnek Odorheiu—Székelyudvarhely, 1923 május hó 24-én tartott közgyűlésében.

Gyerkes Mihály,
tanítóegyesületi elnök.

Kinda György,
titkár.

Sz.: 52—1923.

Jóváhagyatott azon észrevétellel, hogy azon helyeken, ahol „tanítói egyesület” fordul elő, „tanítók osztálya” kifejezés használandó.

Az Erdélyi, Bánáti stb. Tanítók Egyesülete választmányának 1923 szeptember hó 6-án tartott üléséből.

Cluj, 1923 szeptember hó 10-én.

P. H.

Andraş Pora,
elnöklő alelnök.

Gavril Almaşean,
egyesületi főtitkár.

Közzöltük ezen alapszabályainkat egész terjedelmében egy lapszámunkban azért, hogy a magyar nyelvű iskoláknál működő kartársaink a tanítóegyesületi szervezkedés és bekapcsolódás egész anyagát együtt vehessék kézhez, a felett gondolkozzanak, elhatározás érlelődjen és tettek keljenek ennek nyomában. Sohase feledjük: egyesülésben, tömörülésben van az erő, kicsiny emberek is így tényezőkké növekednek; míg az egyedenkénti élni akarás: a romlás, az elveszés kezdete.

Mozduljanak meg a tanítók! az érdekek ezt minden vonalon epedve várják.

Gyerkes Mihály.

Az elemi iskolai osztályok átcsoportosítása.

Az erdélyi és más csatolt területek összes elemi iskolái hat osztályának négy osztályba való átcsoportosítását rendelte el a miniszter, még pedig a jelen tanévre a rendelet utmutatása szerint átmenetileg; a jövő tanévtől pedig a regáti tantervnek teljes egészében való alkalmazásával végleges elrendezéssel. A tan-

kerületi főigazgatóságok által a tanfelügyelőségekhez szétküldött rendelet főbb pontozatai így intézkednek:

Azon iskolákban, melyben a kötelező elemi oktatás nem 4, hanem 6 évig eszközöltetett, ezen évben szintén 4 évfolyamra alakítandó át. A növendékek a következőképen osztandók be:

A) I-ső osztályosok lesznek az ujonnan beiratkozott növendékek és az ismétlő tanulók az elmúlt évről.

B) II-ik osztályosok lesznek az I-ső osztályt sikerrel végzett növendékek, valamint az ezen osztályt ismétlő tanulók.

C) III. oszt. lesznek a II. oszt. sikerrel végzett tanulók és a III. oszt. ismétlők.

D) IV. oszt. tanulói lesznek a III. oszt. sikerrel végzett tanulók, a IV. oszt. ismétlők és az V—VI. osztályosok.

A tananyag tantárgyankint és osztályonkint a regáltbéli urbanus el. iskolák tanterve szerint tanítandó a következő módosításokkal:

Számtanból:

A) Az I. oszt.-ban tanítandó a falusi iskolák I-ső osztály csoportjának anyaga v. is 20-ig.

B) II. oszt.-ban tanítandó a városi iskolák I. osztálya anyagának II. és III-ik harmada, melyhez adódik a városi iskolák II. osztályának anyagából az I-ső harmad anyaga.

C) III. oszt.-ban tanítandó a városi iskolák II. oszt. részére előírt anyag II. és III-ik harmada és a városi iskolák III. oszt. anyagából az I-ső harmad.

D) A IV., V., VI. oszt., vagyis csak IV. oszt.-ban tanítandó a városi isk. III. oszt. anyagából a II—III-ik harmad és a IV. oszt. anyaga.

Mint ahogy a IV., V., VI. oszt.-ban a számtani anyag meglehetősen nehéz a IV. oszt. tanulóinak, a gyermekek ezen osztályban a leglassabban haladjanak annak kockázatásával, hogy az anyagot nem dolgozzák fel az egész évben, úgy, hogy az 1924/25. év kezdetével bevezethető legyen a régi királyságbeli tanterv számtan anyaga.

A tanulók kötelesek valamennyi tantárgyból az összes anyagot tanulni a tanterv szerint. (A többi tantárgyak anyagát is a számtani tananyag elrendezése szerinti átcsoportosítással. Szerk.)

A más, nem gör. kel. vallású tanulókra ezen tanterv által előírt hittananyag nem kötelező, azonban ez is tanítható a hittanórák keretében a gyermekek vallása szerinti pap v. tanító által. Figyelembe veendő, hogy a román állam bármelyik hit szabadságát garantálja, tehát a más vallású gyermekek nem kötelezhetők egy más vallás tananyagának megtanulására.

Valamennyi tanköteles beiskolázandó; azon mindennapi tankötelesek, kik az el. iskolát elvégezték, azonban nincsenek 14 évesek és nem iratkoztak középiskolába, az ismétlő iskola látogatására kötelezettek.

Átmeneti javaslat.

Udvarhelyvármegye tanfelügyelője főigazgatóságához, a népiskolai egységesítés rendeletekhez átmeneti javaslatot terjesztett elő, amely elvileg elfogadott. E szerint: az osztályonkénti napi két órai román nyelv tanítása az egy-egy tanító által vezetett oszt. csoportok részére állítandó be az órarendbe.

Az I-ső oszt.-ban először az anyanyelvű abc kisbetti egészen eltanítandók s csak ezen anyag bevégezése után, mintegy két hónap múlva jön a román abc és olvasás tanítása; a beszélgetés azonban már a kezdő időtől fogatosítandó.

A többi osztályokban a rendelet szerinti tantárgyak és azok anyaga már most megkezdendő, az olvasás a román abc tanításával. A földrajz, történelem anyaga a tanuló anyanyelvén a rendes tananyag mennyiségben, ennek tudása után román nyelven rövidebb és kivonatos mértékben tanítandó meg úgy, hogy ezen tárgykörökből román nyelven is felelni tudjanak a növendékek.

Az osztálycsoportosításoknál az V—VI-ik osztály megmarad, míg ezen osztályok növendékei végeznek, az alantasabb osztályok tananyaga azonban már az új intézkedés szellemében nyer elrendezést és bevezetést. A népiskolákban ideiglenesen, az eddig használt engedélyezett tankönyvek is használhatók. Utmutatóképpen mintául a Vuia-féle népiskolai könyvek igénybe vehetők, a tanító kezében segédeszközzül, amelyek az előző időben az erdélyi román iskolákban a magyar nyelv tanításánál használtattak.

HIREK.

Elbocsátott tanítók. A nagyváradai tankerületi főigazgatóság területén 38 magyar tanítót elbocsátottak állásukból, mert a kivánt román nyelvű vizsgát, megfelelő eredménnyel, nem tudták letenni. Az érdekeltek tanítók Antal Jenő nagyszalontai áll. tanító vezetésével megjelentek Gocan János tankerületi főigazgatónál és kérték, hogy legalább nyugdíjaikat kaphassák meg. A főigazgató válaszában még erre sem adott megnyugtató kijelentést. Hivatkozott arra, hogy Franciaország egy évet adott a német tanítóknak, a nyelv elsajátítására, a romániai magyar tanítóknak erre a célra négy évi idejük volt, s mégsem tanultak meg románul, hanem inkább magyarosításra törekedtek. A miniszteri rendelet ellen nem tehet semmit. Az utnak eresztett tanítók a lesújtó válasz után most Lázár Aurél dr. ügyvéd útján interveniálnak érdekeikben a miniszternél, az országgyűlésnél, s ha sehol nem kapnak visszahelyezést, illetőleg érdekvédelmet, úgy a miniszteri rendelet ellen a semmisítőszékhez fordulnak panasszal.

Megtörtént az első megrendítő, nem remélt, még

kevésbé várt eset. S hogy ez megtörténjék s földrengésszerű rettegésbe hozza az egész magyar nyelvű tanítóikart, azt nekünk Pató Pál ur módjára be kellett várjuk. Hibáztatni kellene az állami intézőságot: tulkegyetlen intézkedéseért, existenciáknak végromlásba döntéseért, hogy most elegendő időt és alkalmat nem adott a többi kivánt tantárgyaknak megfelelő módon való elsajátítására, s így talán nem is lehetne ily rendkívüli nagy követeléssel és főképen büntetéssel eljárni a kisebbségi állami tanítókkal szemben. De más oldalról kérdésbe tesszük: próbált-e a magyar nyelvű áll. tanítóikar egyetlen lépést is tenni szervezetsége megteremtése, s az együtteség súlyával való eljárása bevezetésére; s ennek révén olyan javaslatok megtételére, amelyek a minisztert megnyugtatják és biztosítják, hogy egy bizonyos idő alatt a magyar tanítóikar a kivánt mértékben el fogja sajátítani a román nyelvet és román nyelven a többi tárgyak ismereteit. Tette magyar tanítóikarunk egyetlen lépést, hogy segítségül hívja az ó-királyságbeli román kollegákat: miszerint rendezzenek el és utánjárásukkal helyezzenek el bennünket intelligens családoknál egy-egy bizonyos időre, hogy ott a naponkénti érintkezés folytán mentől gyorsabban és tökéletesebben elsajátíthassuk a román nyelvet. Nem tett semmit; ezt is hagyta mindenki másra. Az összeség tétlenül nézte, hogy a miniszter, segítő nemes szándéktól vezéreltetve, tanfolyamok rendezésére adja ki hiába és eredmény hozása nélkül, tehát tisztán feleslegesen a sok pénzt, de egyetlen megmozdulás, egyetlen felvilágosítás nem ment egy csoport részéről sem, hogy tanfolyamok helyett másképpen kellene a tanítók román nyelvű tanulási lehetőségét bevezetni. A sok pénz elpazaroltatott, a tanítók is meghozták a maguk részéről — mert kirendeltettek — a tanfolyami fáradozást és pénzbeli áldozatot, az eredmény pedig sem a jóakarattal, sem a kiadásokkal közelről sincs arányban. Aki a román nyelv tudását követeli, az állam hatalmi ténylegességére és magasabb érdekeire hivatkozva teszi, akit annak tudása érint és érdekel nemcsak egész komolysággal kellett volna ezen rendelkezést fontolóra vegye, de mindent el is követni, hogy a rossz viszonylatok számára ezen kívánalmak folytán el ne következhesse. Minden előrelátás, elhárító intézkedés, szervezetségi céltudatos tevékenység csak haladt-maradt; a bajok ellenben mind fenyegetőbben közeledtek, míg egyszerre ma Nagyváradon, holnap talán más tankerületben rázza meg a lelkeket a híradás, hogy ennyi, meg ennyi tanító elbukott a román nyelvű vizsgán s ennek következtében állását veszítette. Nincs kizárva, a nyugdíjtvény elkészültével, az idő előtti nyugdíjazások bekövetkezése, s érhetik a tanítóikart más sérelmek is, s mindezekre csak nyomott hangulatu csüggedés, élettelen lemondás és panaszos jaj az egyedek válasza, míg a szervezett kari testület mindig az okozatot előidéző okot hártja el fenyegető utjából, s előzi meg a végpusztulást jelentő bajokat. Fájdalmas a bihari kollegák elbocsátásának hirhallása s legalább jövő önbiztosítás érdekében kellene valamit tenni a csatolt vidékeken állásban

levő magyar tanítóknak. Vagy hagyjunk mindent menni a maga utján, s a bajok összetornyosulása alkalmával mentegessük magunkat azzal, hogy nem mi, de mások a vesztünk okozói. Így el lehet veszni, akár éhen halni; de egybeforrott szervezetséggel életet, magunknak minden tekintetben előnyös helyzetet tudnánk teremteni. Mi a megmozdulást, a sorsunkkal, jövőnkkel való egyetemleges törődést, nem pedig a vak szerencsében való bizakodást javasoljuk. Sok mindennek meg lehet találni a lehetősége útját, csak akarni kell. Lapunk kinyomatása előtti órában vesszük hírét, a kultur miniszter döntésének, hogy az érdekelt 38 tanító kérvényezheti egy évre a regátba való áthelyezését, s ha elsajátítják a román nyelvet, visszahelyezik őket jelenlegi állomáshelyeikre.

Iskolai költségvetések. Többen érdeklődtek az 1923 évi költségvetések elkészítésének módozatai felől. Illetékes helyről nyert információnk szerint közöljük, hogy azok teljesen a most kiadott „Regulament” utmutatása szerint és a legutolsó oldalakon közölt minta alapján állítandók ki. Az iskola államosításakor kikötött természetbenni, vagy más járulékokat a költségvetések bevételi oldalaira most is be kell állítani, s ezek után jönnek a szabályzat által előírt községi áll. isk. jövedelmek. A kiadások az eddig ismert címek alkalmazásával, s amennyiben új tételek állának elő, azok beiktatásával nyernek a kívánalmak szerinti mértékben felvételt. Amennyiben a bevételek nem fedezik a kiadást, *vármegyei iskolatanács* segély címen kell kérni a költségvetés kiegészítését. Természetesen ezeket román nyelven kell kiállítani.

Szerkesztői üzenetek.

Látó-nak. Beküldött: „*Felekezeti tanügyi lap sorsa*” cím alatti cikkedben — mint elfogulatlan felekezeti tanító — tészel igen helyes megállapításokat, mikor mondd: »Ha a helyzetet alaposan megfontoljuk, rájövünk (t. i. a felekezeti tanítók), miszerint nagy tévedés van azon okoskodásban, hogy a felekezeti tanítók ügyét csak a felekezeti tanítók lapja szolgálhatja, sőt épen ellenkezőleg... a felekezeti tanítótság ügyét épen az egyháztól független lap szolgálhatja befolyás nélkül. Jóllehet az új lap (*Tanügyi Szemle* a ref. tanítók szövetségének lapja) szerkesztői nagy lendülettel indultak a nemes harc mezejére; erős elhatározással ragadtak tollat s talán törhetetlen kitartást érezve magukban — bár ne úgy lenne — de nem is olyan messze lesz a dolog vége, hogy megalkuvással derekukat szépen be kell adják, vagy elsodorja őket a felülről jövő ár; mert felettesünk nem akar, megtorlás nélküli ellentmondást megtűrni.« További fejtegetéseid is ezen szavaidhoz hasonló igazságok. Azonban — fájdalom — nincsen ki számára leközöljük az ilyen és ezekhez hasonló agitációs cikkeket, mert a felekezeti tanítótság előfizetőképén csatlakozott kis hányada is felmondotta a *Tanítók Lapja* további járatását, részben, mert új la-

pot, felekezeti tanügyi ujságot alapítottak, részben, mert a *Tanítók Lapja* az áll. és felek, tanítók érdekeit egyformán szolgálván, szembeszállott azok elnyomóival s e miatt úgy jártak, amint előbb monadt: »felelettesük nem akar megtorlás nélküli ellentmondást« s mert a Tanítók Lapjával nem bánhattak el másképen, hát iskoláik és tanítóik köréből kitiltották, tanítóiknak pedig e lap olvasását megtiltották, sőt őket ellentámadásra készítették, amint akadt beugró és tulbuzgó u. n. eszköz-tanító. Cikkedet tehát azzal a felkéréssel küldöm vissza, küldd be a felekezeti tanítók lapjának, ott igazán értékes lenne, ha megjelenhetne. Dolgozni, erős hittel agítani kell a tanítóikarnak egy táborba való összehozása végett, túl nagy reménnyel azonban ne légy, hogy még egyszer sikerül egy közös szövetségbe összetömöríteni. Az emberek kishitűek, a várható eredményekkel szemben türelmetlenek, az eszköz-áldozatok meghozatalában pedig félreállók s ezek miatt minden tanítói kezdeményezés és véghezvitel meg kell bukják már indulása után. Az egyedenként való élés ezer hátránya pedig már nemcsak gyöttri, de valósággal rázza a magyar nyelvű iskolák tanítóit, azonban nem akar öntudattal munkába kezdeni, legfeljebb klikkekbe tömörül, az együttességi actiot kezdeményezők és munkába indítók letörésére, mint ezt a nagyszabeni cursuson résztvett tanítók féloldalu akarása, nekilendülése is igazolja. Köszönöm a szives bizalmat, a mi részünkre más tárgyú cikkeidet kérem. Szív. üdv.

Megjelent könyvek.

A „*Minerva*” könyvkiadó vállalat kiadásában a következő miniszterileg jóváhagyott elemi iskolai könyvek jelentek meg: *Fejes—Felméry: Uj ABC.*

Felméry: Vezérkönyv az Uj ABC-hez.

Péter—Tóth—Mezey: Olvasókönyv II. rész, Olvasókönyv III. rész, Olvasókönyv IV. rész,

Szilágyi: Kolozsmegye földrajza a III. és IV. o. részére, Torday Lajos: Számítan II. o. és Számítan III. o. részére.

Pataksfalvy: Szemléltető számítan az elemi iskolák I-ső osztálya számára.

Pataksfalvi: Utmutató a szemléltető számítanhoz.

Szilágyi Márton: Földrajz az elemi iskolák II. és III. osztály számára.

Földes Zoltán: Maros-Torda vármegye földrajza.

A »*Minerva*« Részvénytársaság kiadásában a következő engedélyezett iskolai térképek jelentek meg:

Alsó-Fehér, Beszterce, Brassó, Fogaras, Kolozs, Maros-Torda, Szolnok-Doboka, Torda-Aranyos és Udvarhely vármegyék térképei.

Ugyancsak a *Minerva* R.-r. kiadásában megjelentek a következő iskolai nyomtatványok:

Elemi iskolai Értesítő-Könyvecske I—VI. osztály számára román és magyar nyelven.

Elemi iskolai abszolváló (végbizonyítvány) bizonyítvány. Előmeneteli, mulasztási, haladási és felvételi napló-ívek.

Kaphatók a *Minerva* Nyomdai Részvénytársaságnál Cluj Kolozsvár és minden könyvkereskedésben.

Most jelentek meg

a következő magyar nyelvű elemi iskolai tankönyvek:

Dr. Ioanovici G.-féle

HAZAI ALKOTMÁNYTAN

III-ik kiadás, a legújabb miniszteri tanterv szerint kibővítve és az új alkotmány szerint átdolgozva . . . ára 12 lei.

Kiss Piroska:

ROMÁNIA TÖRTÉNELME

mely világos és könnyű előadásban, összefüggően és teljes kimerítően tárgyalja Románia történelmét egész napjaikig. Engedélyezve a bucuresti közoktatásügyi minisztérium 4797—923. sz. alatt jutalommal kitüntetve . . . ára 16 lei.

Szentpéteriné Haller Zsuzsa:

SZÁMTANI PÉLDATÁR

az elemi iskola II-ik és III-ik osztályai részére. 1-től 1000-ig terjedő számkörbeni, egyszerű, világos és az életből vett gyakorlati példákkal Eng. szám 4949—923. . . ára 12 lei.

Szentpéteriné Haller Zsuzsa:

SZÁMOLÓKÖNYV

az elemi iskola IV-ik osztálya számára. Az 1000-on felüli számkör, a közönséges és tizedes törtek rövid ismételése, a gyakorlati életből vett példákkal, Eng. sz. 4949-923. ára 9 lei.

Kiss Piroska:

TERMÉSZETRAJZ

engedélyezve a bucuresti Közokt. Min. 96255/923. sz. rendeletével a romániai magyar tannyelvű elemi népiskolák felsőbb osztályai (IV, V—VI.) számára. E tankönyv a miniszteri tanterv rendelkezései nyomán világos és értelmes előadásban ismerteti az állattant, növénytant, ásványtant és embertant . . . ára 26 lei.

Kaphatók: az „Ardealul” irodalmi- és könyvkiadó vállalat, Cluj, str. Memorandului No. 22.

Tekintetes Igazgatóság!

Tisztelettel van szerencsém értesíteni, hogy a folyó évre előirt összes

tanönyvek

és iskolai nyomtatványok

megérkeztek és korlátlan mennyiségben, eredeti bolli áron üzletben kaphatók. ::

Részletes tanönyvjegyzék díjtalanul.

Szives megrendelést kér

Z. Székely János

könyvkereskedő Odorheiu-Székelyudvarhely.